

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן
מלויבאוויטש

פ ו ר י ם

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, ניו.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושלוש לבריאה
מאה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' זיידא משה ב"ר אלטר אשר אנשיל ע"ה פערל
נפטר ועש"ק פי אמור, פסח שני היתשני"ט
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת טעמא גיטל בת רחל לאה תחי'
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

נדפס ע"י בנם

הרה"ת ר' עקיבא ארי' וזוגתו מרת טובי חיי רבקה
ומשפחתם שיחיו פערל

מורא געהאט), נאָר האָט געבראַכט דערצו, אַז דער שונא זאָל באַפרייען, אין אַ גוטן אופן, אַ טייל פון די מלחמה-געפאַנגענע און אפילו אַ טייל פון די געפאַנגענע פון פריער.

. . . און נאָך מער: די וועלכע „ווייסן וואָס ס'טוט זיך אינעווייניק" – זיינען באַקאַנט מיט גאָר אַ סך איינצלעייטן וועלכע דערגרייכן ניט צו דער עפנטלעכקייט – באַגרייפן אַ סך מער דעם וואונדער פון די נסים ונפלאות בזמן הזה בימים אלה.

* * *

במשך פון דעם יאָר – אויף וועלכן אידן גיבן דעם נאָמען און סימן: „היה תהא שנת נפלאות אראנו", און נאָך פאַר דעם, ביים סוף פון פאַרגאַנגענעם יאָר, באַצייכנט פון אידן מיטן סימן „היה תהא שנת נסים" – איז פיל מאָל באַטאַנט געוואָרן בנוגע וואָס חז"ל האָבן פאַראויס געזאָגט (אין ילקוט שמעוני ישעי' רמז תצט) וועגן די מלחמות וועלכע וועלן פאַרקומען אין יענעם טייל פון וועלט, אַז דאָס זיינען פון די סימנים אַז אַט-אַט קומט די גאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו.

און אין אַנבליק פון די אויבנדערמאַנטע געשעענישן און נסים, דאַרף נאָך שטאַרקער ווערן דער באַוואוסטזיין, אַז דאָס איז די צייט פון הכנה קרובה צו דער ערפילונג פון דער הבטחה „והיתה לה' המלוכה", ווען אַלע פעלקער וועלן זיין איבערצייגט אַז „יש בעל הבית לבירה זו", און די אַנערקענונג וועט זי ברענגען „לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד".³

(ממכתב כללי, כ"ה אדר תנש"א)

- (1) עובדי א, כא.
- (2) ראה ב"ר רפלי"ט.
- (3) צפני"ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

פּוּרִים ב

נתפעל מהם לבש חרדה ונתעלף מרוב דאגה כו".

אבל נוסף ע"ז שפשטות הסיפור וב-פרט סיומו „למחר בעי רחמי ואחיי" אינו מובן עפ"י, הרי עדיין אין זה מיישב הנהגתו של רבה, דסוף סוף הויק הדבר לבריאותו של ר' זירא (ועד ש"גטה למות"), שזהו איסור של תורה לחבול בחבירו באיזה אופן שהוא ובפרט – כנ"ל?

בתשובות החת"ס מקשר זה ששחטי' רבה לר' זירא עם דברי הגמרא „האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא (שופך דמים) . . אמר רבה אנא במאדים כו".

אבל ראה יעב"ץ שכתוב „אבל דם ו-דאי לא שפך רבה, אף אם ה' במאדים, ולכאורה אין לומר שהי' אצל רבה ענין של שפיכות דמים, ח"ו. וכמבואר ב-רמב"ם וכו", שזה שאדם נולד בטבע (כולל מזל מאדים) מטויים אינו בסתירה לבחירה חפשית, ואדרבה, ובודאי ניתנו לו הכחות להתגבר על נטיותיו ה-טבעיות, ובודאי שכן ה' אצל רבה.

א. איתא בגמרא: „אמר רבא מיחייב איניש לבסומי (להשתכר ביינ?) בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". ובהמשך לזה: „רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום (נשתכרו), קם רבה שחטי' לר' זירא, למחר בעי רחמי ואחיי". לשנה אמר לי' ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי, אמר לי' לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסאי'.

ולכאורה סיפור זה לפי פשוטו דורש ביאור והסברה, דאיך אפ"ל שרבה נכשל בענין של (אפילו) אביורייהו דאביורייהו (דשפי"ד ר"ל)?

בחדא"ג מהרש"אי מכאר שלא הי' כאן ענין של מיתה ממש (שחטי' כפשוט-טו), אלא „כעין שחטי', דאגברי' חמרא וכפיי' לשתות יותר מדאי עד שחלה ונטה למות". וכעין זה ביאר גם בהגהות יעב"ץ – „שלא שחטו ממש . . (אלא) באחיות עינים . . (רק) שהרואים היו סבורים ששחטו באמת . . אף ר' זירא

- (1) מגילה ז, ב.
- (2) פרשי' שם.

(3) וכן הובא להלכה ברמב"ם הל' מגילה פ"ב הטי'. טורףע אויח סתציה ס"ב. וראה נ"כ שם. לקמן סו"כ.

(4) ואף ש„איבסום" – הרי אדם מועד לעולם כו'. ובכל אופן פשוט שלא נכשל רבה בזה אפילו בשוגג או באונס. ולהעיר שרבה אמר (ברכות סא, ב – ראה על הגליון שם שכי' הגירסא הנכונה), כגון אנא בינוני. וראה תניא פ"א. שם פ"ג (ט, א).

(5) וראה גם מאירי מגילה שם „שחטי' – מלשון סחיטה ר"ל שימעכו, ואחיי' מלשון החלימיני והחיני (וראה גם חדא"ג שם).

(5) אבל ראה הערה הקודמת.

(6) חא"ח ספ"ה. סקצ"ו. וראה גם עץ יוסף

לע"י שבת ענו, א.

(7) שבת שם.

(8) ראה שמונה פרקים פ"ח. הל' תשובה פ"ה

ה"ד ובלח"מ שם. וראה לקיט' חטי' ע" 9 והילך.

(9) נוסף על זה שיכול לנצל טבע זה עצמו בטוב

וקדושה, כהמשך הגמ' שם: אי אומנא . . טבתא . .

מוהלא. וכדברי אב"י שם בנוגע לרבה – „מר נמי

עניש וקטיל", ובפרשי', בניא העוברין על דבריה

יז

קומענדיק פון די ימי הפורים – טעג פון נסים, וואָס דער אויבערשטער האָט באַוויזן „בימים ההם בזמן הזה“, און דערנענטערנדיק זיך צו חג הפסח – ווען מיר פראַווען דעם יום-טוב פון „זמן חרותנו“ און מיר דאַנקען דעם אויבערשטן פאַר די ניסים ונפלאות וועלכע ער האָט באַוויזן ביי יציאת מצרים –

איז איצט די פאַסיקע צייט צו ציען די פולע אויפמערקזאַמקייט אויף די נסים ונפלאות וועלכע האָבן פאַסירט נאָענט צו דעם היינטיקן פורים.

דאָס זיינען געווען נסים גלויים אָפּענע נסים, ניט נאָר פאַר אידן, נאָר אויך פאַר אַלע פעלקער, ביז אַז „ראו כל אפסי ארץ“, אַלע האָבן געזען די גרויסע נסים וואָס זיינען פאַרגעקומען אין דעם זמן.

... לויט די נאַטירלעכע אומשטענדן אין דער וועלט, האָט עס געהאַלטן דערביי, אַז עס זאָל זיין ניט נאָר אַ מלחמה ערקלערונג א.ז.וו. נאָר אַז די מלחמה זאָל אַריינציען מערערע פעלקער און זיך צעפלאַקערן אין אַ וועלט-קריג, ר"ל – און למעלה מדרך הטבע הרגיל, איז ניט בלויז אויסגעמיטן געוואָרן אַ וועלט-מלחמה, נאָר אויך די שוין אָנגעהויבענע מלחמה איז איינגעשטילט געוואָרן.

בעת אַלע סימנים האָבן געוויזן, אַז מ'דאַרף דערוואַרטן אַ שווערע מלחמה, און צוגרייטן אַ גאָר גרויסע אַרמיי מיט אַ סך כלי-זיין און דוקא פון די נייעסטע, און נאָך די אַלע צוגרייטונגען ווי ס'איז דער סדר ווען מ'גרייט זיך צו אַ לאַנגער מלחמה, וואָס דאַרף דויערן וואָכן, חדשים – איז דער נצחון געקומען אין גאָר אַ קורצער צייט!

דער נצחון איז געווען אַזוי וואונדערלעך, אַז ער האָט ניט נאָר פאַרמיטן אַ סך שפיכות דמים צווישן אומות העולם (ווי מ'האָט

וביותר תמוה:

בהמשך הסיפור מפורש (כנ"ל), „לשנה אמר ל'י נתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי“ – כלומר: לא זו בלבד ש-לא מצינו בגמרא שרבה יעשה תשובה על מעשה זה, אלא עוד זאת, שלשנה הבאה שוב הזמין את ר' זירא לחגוג וכו' עמו סעודת פורים (למרות שידוע ש-עלול לקרות מה שקרה בשנה שעברה).

זאת ועוד: הסיכה שר' זירא לא נענה להזמנתו של רבה היתה רק מפני ש,לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא“, היינו, שבעצם ה' מוכן גם השנה לחגוג סעודת פורים ביחד עם רבה, אף שיתכן שרבה יעשה מה שעשה בשנה שעברה, והטעם שלא הסכים ה' רק מפני שלא ה' בטוח שגם הפעם יקרה הנס שרבה יח' אותו אחרי פורים!

ב. והנה מצינו ביאורים ע"ד ה' דרוש והסוד, שסיפור זה ש,איבסום קם רבה שחטי' לר' זירא“ מרמז לענינים רוחניים. ולפי זה אפ"ל שאינו אלא משל בלבד, וע"ד שמצינו הענין ד,מיבסמ" בעובדא דרבה בר בר חנה" – שאינו אלא משל (וע"ד כמה מהסיפורים שב-סוגיא דרבה בר בר חנה, שהם משלים ורמזים על ענינים רוחניים, ולא ש-אירעו בפועל בגשמיות).

אבל אין לפרש כן בענינו (שסיפור

(וראה עז יוסף לע"י שם. ולהעיר מהמשך תעריב ח"ג ע' ארצ).
 (10) והרי אטור לאדם לעמוד במקום סכנה (שבת לב, א).
 (11) ראה סדיה אמר רבא חייב איניש תשיח (סה"מ תשיח ע' 125). לקוטי לרייז על מחזיל ע' קעה. ובארוכה – לקלוזי אגרות ע' שביג. וראה צפעיני עה"ת ויחי מט, כב.
 (12) ב"ב עג, סעיב.
 (13) לדוגמא: ראה חז"ג רכג, ב. ועוד.

דרבה ור' זירא הוא רק משל ורמז על ענין רוחני) – שהרי סיפור זה הובא ב-המשך (ובתור סיוע חיזוק ודוגמא) לפסק הלכה שבגמרא, „מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע“, שרבה ור' זירא קיימו את החיוב „לבסומי . . עד דלא ידע“ בפועל ממש: ומכיון שמדובר ב-ענין של הלכה, על כרחך צריך לפרש, שסיפור זה ה' כפשוטו, ולא (רק) ברוח-ניות הענינים [משא"כ סיפורי רבה בר בר חנה הנ"ל, שהובאו בחלק האגדה ש-בגמרא].

וכן מוכח מדברי הר"ן ובעל המאורי שהביאו הא ד,כתב ה"ר אפרים ז"ל מההוא עובדא דקם רבה ושחטי' לר' זירא . . אידחי ל' מימרא דרבא, ולית הלכתא כוותי', ולא שפיר דמי למעבד הכי". ומוכח מזה דדעתם בפשטות שהסיפור דרבה ור' זירא הוא כפשוטו – ונגרם הזיק (מיתו) לר' זירא, כי בלאה"כ אין מקום לומר שמשום כך יבטל החיוב לבסומי בפוריא כו'.

ג. ולכן נראה לומר, שסיפור זה ה' כפשוטו, שכתוצאה ממצב של „איבסום“ נגרמה (ע"י רבה) מיתה כפשוטו לר' זירא – ומ"מ היתה מיתה זו (ומעשה רבה) באופן כזה שאין בה שום סרך אפילו של שפ"ד או בכלל איזה ענין בלתי רצוי, ועד כדי כך – שגם לשנה הבאה רצה רבה לחזור שוב על אותה הנהגה.

וי"ל בזה בהקדם המבואר בענין מיתת נדב ואביהוא"י – שכמאמר חז"ל:

(14) הובא גם בב"י לטואריח רסתרצ"ה. ביח שם. ט"ז סקיב. פרי"ח סקיב. יד אפרים.
 (15) ולהעיר, שבכמה קביעות דשנים מעוברות – חל פורים כפ' שמיני, שבה מסופר ע"ד מיתת נדב ואביהוא.
 (16) פרשי' שמיני י, ב (מויק"ד פ"ב, א. ועוד).

מתו מפני ש"שתויי יין נכנסו למקדש", שמיטה זו היתה קשורה (תוצאה) משתיית יין יותר מדאי.

ידועה התמי: מפורש בכתוב שמשאמר לאהרן "הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש", ובפרש"י, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך" — וכיצד יתכן שיהי' אצלם דבר בלתי-רצוי וב-פרט עד כ"כ שיכנסו למקדש, שתויי יין?

ומבואר בזה"י ע"פ מ"ש באוה"ח ה-קדושי, שנדב ואביהוא מתו מפני גודל תשוקתם להתקרב להקב"ה, ש"לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות נשיקות מחיקות עד כלות נפשו-תם מהם". ובלשון הכתובי, בקרבתם לפני ה' וימותו, היינו, שסיבת מיתתם היא, קרבתם לפני ה'.

וזהו גם הפירוש ד"שתויי יין נכנסו למקדש": הכוונה ב"יין" היא: לסודות ופנימיות התורה, כמאמר, נכנס יין יצא

סוד", דכמו שיין גשמי מגלה את הטמון בלבו של אדם, כן הוא ברוחניות, ש"ינה של תורה" היינו גילוי סודות התורה: "שתויי יין" מורה על גודל ועוצם הגילוי דפנימיות התורה, עד למצב של "כלות הנפש" [דכמו ב"שתויי יין" כפשוטו הרי היין גורם לביטול ה-חושים, כך גודלו של גילוי זה והשתוק-קות זו גרמו אצלם ביטול החושים, ועד לכלות הנפש].

ולכן לאחר מאורע זה הזהירה ה-תורה, "יין ושכר אל תשת", שאסור לשתות, "יין דרך שכרות", שבוה נרמו, דכאשר, "שותים" יין שבתורה, סודות ורזין דתורה, צריכים להזהר שלא לבוא למצב של "שכרות" של "כלות הנפש", וצ"ל באופן של "נכנס בשלום ויצא ב-שלום", כידוע הפירוש בזה"י, שה-כניסה ל"פרדס" צריכה להיות "בשלום", באופן כזה שבודאי תהי' היציאה ב-"שלום" — נשמות בגופים.

17 שמיני ג.

18 ראה גם לקיש חכ"ז ע' 121-22. וראה לקיש ח"יב ע' 55. וש"נ.

19 ר"פ אחרי.

20 ראה בארוכה ד"ה אחרי מות — תרמיט (כטה"מ תרמיט) תשכ"ב. לקיש ח"ג ע' 987 ואילך. ומ"ש, וישריבו גר' אש זרה גר' (שמיני שם, א) — אין הכוונה לזרה"י ביחס לענין הקדושה ח"י, כי אם ביחס לענין המשכן, שתכליתו וכוונתו — השכנת והמשכת אלקות בתוכם למטה (כדלקמן בפנים). וראה לקיש ח"יב ע' 100 ואילך.

21 ויל — נוטף על הענין כפשוטו, כמרדיל (סנהדרין לת, רע"א) אגברו חמרא עיזיו יתוסף ב' לימוד התורה וכי'. וראה לקמן בפנים. — וה"ז ה' קודם שניתנה הלכה בקרא לאסור שתיית יין קודם לכניסה למקדש (למשכן).

22 עירובין טו, סע"א. סנהדרין שם. תנחומא שמיני ה. ח"ג שמיני לט, א.

23 וכן היין עצמו מובלע תחילה בענבים (ראה פסחים לג, ב) ואח"כ יוצא מן ההעלם אל הגילוי (ראה לקראת שה"ש ב, סע"א. ובכ"מ).

24 ראה של"ה (שהובא לקמן ס"ד), "יצא ד"ת הנקראת סוד". וראה בארוכה אמרי בינה שער הקיש ספניג ואילך (ובכ"מ) שינה של תורה הוא רזין דאורייתא.

25 ראה גם סדיה חייב אינש לבסומי עטרית (וכן דשנת תרנ"ז), ד, לבסומי בפוריא הוא תענוג הנפש בפנימיות התורה. וראה הנסמן בהערה 18.

26 שמיני שם, ט.

27 פרש"י שם.

28 חגיגה יד, סע"ב. טו, סע"ב (ע"פ גירסת הע"פ). ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א.

29 ד"ה אחרי מות — הנ"ל. לקיש ח"ג שם ע' 990. ובכ"מ.

30 אבל לפני הציוו ד"יין ושכר אל תשת" — ה' יכול להיות הענין ד"שתויי יין", עד למצב של "כלות הנפש" ממש, ולכן, גם לאחר זה אמר משה,

... אמרו רז"ל במצוות ימי הפורים ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות לאיש אחד ומתנות לאביונים שתי מתנות לשני בני אדם (מגילה ז, א).

וי"ל הביאור ע"ד החסידות בזה: ידוע אשר בפורים ה' נס בהצלת הגוף והנפש גם יחד (משא"כ בחנוכה שלא היתה אלא הצלה מגלות רוחני — תורה אור רד"ה ענין חנוכה. וראה ג"כ לבוש הובא בט"ז או"ח סימן תע"ר סק"ג). וזכו לזה ישראל ע"י מסנ"פ על קדוש השם שנתדבקו בו ית' בבחי' רצון פשוט שלמעלה מהשכל והשגה, שהרי אם רצו להמיר דתם לא ה' המן עושה להם כלום שלא גזר אלא על היהודים, וכמ"ש כ"ז בארוכה בדא"ח בדרושי פורים.

והנה תכלית המסנ"פ הוא שישפיע על חייו היום-יומיים, היינו שרק נפשו האלקית תהי' המושלת על גופו ונפשו הבהמית. והממוצע ביניהם היא נפש השכלית, וכמ"ש בד"ה רבא חזיא (דשנת תר"צ לכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א כשהי' בארצה"ב פעם הא') ובכ"מ.

והנה אין עני אלא בדעת ואין עשיר אלא בדעת. ולכן נפש השכלית (ואצ"ל נפח"א) אין לקרותם אביון באמת לאמיתו משא"כ הגוף ונה"ב.

וזהו שנצטוו ישראל אחרי מסנ"פ אז במצוות המרמזות שהמסנ"פ צריכה נפח"א להמשיך בנה"ב והגוף — מתנות לאביונים ושני אביונים דוקא. ומשלוח מנות איש לרעהו — נפש השכלית שנק' רע לנפח"א, שלכן היא יכולה להיות ממוצע וכמבואר בד"ה הנ"ל (שתי מנות דוקא כי אין השכל שכל אמיתי אלא אי"כ בא למסקנא ע"י שדן מתחילה ע"ד סברא וגם היפוכה, חסד ודין, קושיא ותירוצו. שזהו ענין השכל וכמבואר בכ"מ).

והנה סוג בתורה שיהי' כולל בתוכו ענין בשביל נפש השכלית נפח"ב וגם הגוף — הם הם שיחות כ"ק האדמו"רים הכוללים: א) שכליים עמוקים. ב) הוראות במדות טובות והרגש הלב. ג) ספורים והנהגות במעשה בפועל.

ואשרי האיש אשר זכה לקיים משלוח מנות ומתנות כהנ"ל לרבים ...

(ממכתב שושן פורים תש"ז)

„יין“) התורה, עד שמגיע למצב של „שכרות“ וביטול מציאותי,⁴⁷

שבפורים ניתן הכח לכא"א מישראל, כל חד וחד בכל מאדך (שלך) בערך

47 ע"ד ל' הטור א"ח סצ"ח (הובא בשו"ע (וראדה"ז) שם. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ה) בנוגע לחסידים הראשונים, שהיו מגיעים (בתפלה) להתפשטות הגשמיות. וראה לק"ש חס"ז שבהערה 33.

שיעורא דילי, לקיים „שתי“ זו ולהגיע לדביקות כזו בסודות התורה המבטלת מציאותו, מבלי חשש שמעבודה זו יבוא לידי הנהגה של התבודדות ופרישות מן העולם, היפך הכוונה של „לשבת יצרה“, אלא אדרבה, ע"י קיום חיוב זה ביום הפורים, יתוסף לו חיות בעבודת השם כמשך כל השנה כולה, בעשיית דירה לו ית' בתחתונים – „נכנס בשלום ויצא ב' שלום“.

(משיחות ש"פ שמיני וש"פ תוריע תשד"ח)

לקו"ש חל"א ע' 177

... בעת אשר קם המן ובקש להשמיד להרוג גוי הנה מרדכי, מלבד אשר בקש את אסתר שתתחנן לפני אחשוורוש, אסף, כסיפור רז"ל, (מדרש רבה אסתר, בסופו) ילדי ישראל ולמד אותם תורה ובפרט הלכות השייכות לזמן שיבנה בית המקדש, וע"פ ל' חז"ל, ע"ז בטלה גזירת המן.

זאת אומרת, בשעת צרה היא ליעקב, מעיקרי הצלת כל עם ישראל הוא חנוך ילדי – וילדות – ישראל ברות התורה והיהדות, והשרשת תקות הגאולה – ואל יאוש ח"ו – במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו, בלבותם. ואז נהפוך הוא אשר ישלטו היהודים גוי וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר.

— בתקוה לשמוע ממנו בקרוב, ובברכת לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה.

(ממכתב יום א' א' ד"ח אדר ב' תשי"ג)

... אר"ז (תענית כ, א) משנכנס אדר מרבין בשמחה, והוא מפני ימי הפורים, והנה עיקר ענין פורים, ובפרט ע"פ המבואר בדא"ח, הוא מה שקיימו על מה שקבלו כבר (שבת פח, א) בנתינת התורה, ולכן כמו שנתינת התורה תלוי בזה שהנשים נתרצו תחלה לקבלה וכמרו"ל (שמ"ר פכ"ח) כמו"כ גם עיקר נס פורים ע"י נשים הי' וכמ"ש הרשב"ם (תוד"ה שאף מגילה ד, א. וראה ברש"ש שם ישוב הקושיות) ... (ממכתב א' ד"ח אדר תשי"ג)

היין הגשמי, אלא) היינו כלות הנפש ע"י רוב „שתי“ (גילוי) של „יין“ שבתורה (סודות התורה).

ומ"מ אין זה מוציא הענין מידי פשוטו – שהיתה שתיית יין כפשוטה (ע"ד הנ"ל בנדב ואביהוא): וגם מיתת ר' זירא היתה כפשוטה, פירוד הנשמה מן הגוף ממש (לא רק התעלפות) – ולכן ס"ל לר' אפרים שמפני העובדא דרבה ור' זירא בטל החיוב דלבסומי.

ולפי זה מובן היטב שאין כאן אביז-רייהו של שפיות דמים ח"ו כלל, שהרי המיתה היתה כלות הנפש בלימוד סודות התורה של ר' זירא.

ובזה מבוארת גם הדגשת הגמרא „איבסום“ – „נשתכרו“ (לשון רבי'ם), היינו, שרבה ור' זירא שניהם נשתכרו, ומשמע ששכרות שניהם גרמה ל"קם רבה שחטי' לר' זירא" – כי (לא רק מעשהו של רבה אלא) גם מיתת ר' זירא היתה מפני שהגיע למצב של שכרות המביא ל"כלות הנפש" של האדם כנ"ל, אלא שזה נעשה בו ע"י רבה, "קם רבה שחטי' לר' זירא", כדלקמן סעיף ו.

ה. וזהו תוכנו של הסיפור ש"רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום (נשתכרו)“:

שתיית היין שלהם (כפשוטה) היתה לכוונה כנ"ל בשל"ה, שמתוך משהו היין יתגלה אצלם יין שבתורה, רזי תורה"י. וכן הי' שע"י שתייתם בסעודה זו נגלו אצלם סודות ורזי תורה נעלים ביותר, עד לתכלית העילוי ד"עז דלא ידע"י.

ד. והנה פשוט, שבאיור זה ב"שתיי יין נכנסו למקדש" לא בא להוציא הענין והקרא מידי פשוטו – שהרי מפורש בכתוב (כנ"ל), שלאחרי זה הזהירה תורה „יין ושכר אל תשת“, האיסור לשתות „יין דרך שכרותו“ כפשוטו. וא"כ עכצ"ל, שגם אצל נדב ואביהוא הי' ענין של שתיית יין (גם) בגשמיות.

וי"ל פירוש הדבר, שאצל נדב ואבי-הוא היתה שתיית היין כפשוטה קשורה עם גילוי „יין“ שבתורה (סודות ורזין דתורה). וכמבואר בשל"ה, דזה שמצינו אצל „קדושים אשר בארץ . . ששתו לפעמים הרבה יותר מדאי בסעודות גדולות . . היתה כוונתם בזה לש"ש כי מתוך משהו היין הו' מבדחי טובא ו' מתוך כך אומרים ד"ת על השלחן הרבה מאד וכפליים לתושי' . . דמתוך שמחה מגלה החכם רזי התורה . . כי ברבות השמחה יתחזק הכח השכלי שיש בנפש ואז הוא יותר מוכן לגלות תעלומות חכ"מה . . נכנס יין יצא סוד . . שע"י משהו היין יצאו ד"ת הנקראת סוד כו"י"י. וכן הי' אצל נדב ואביהוא, שהיו „קדושים“ ביותר וביותר – „בקרובי אקדש“ כנ"ל, שע"י „ששתו . . הרבה יותר מדאי“ נגלו אצלם רזי תורה עד שהגיעו לכלות הנפש.

ועפ"ז י"ל שזו היתה גם סיבת מיתת ר' זירא – שהיתה ע"ד מיתת נדב ו' אביהוא, דמ"ש „שחטי" היינו (כמ"ש ה' מהרש"א) „דאגברי' חמרא . . לשתות יותר מדאי“, ו"חלה ונטה למות" (לא ע"י

שעליהם נאמר „בקרובי אקדש“, הם גדולים ממני וממך, כי זה הי' לפני הציווי.

31) שער האותיות (פד, ב).

32) ומכאן שם מסנה' (לה, רע"א) אגברו חמרא

אדרדקי: שבת (סז, ב) רע"ק עשה משה לבנו ועל כל כוס וכוס כ"ו. ועוד.

33) וראה בארוכה לק"ש חס"ז (ע' 371) ש"ל דמ"ש הרמב"ם (הל' מגילה פ"ב חס"ז) „שישכר וירדם בשכרותו“ הוא עדמ"ש הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ז ה"ב) שאין רואין מראה הנבואה אלא . . שתפול עליהן תרדמה“.

אבל אף ששניהם נשתכרו, מ"מ רק אצל ר' זירא בא מזה כלות הנפש ממש. והטעם – כי רבה ה' לו שכל רב יותר (מוחזק גדלות), ולכן ה' יכול לקבל עוצם הגילוי של רזי תורה, משא"כ ר' זירא לא ה' יכול להכיל גילוי זה [וכמרומו גם בשמוחיהם]: "רבה" מורה על גדלות, ו"זירא" מורה על קטנות, מלשון זעירא^[3].

ולכן אצל ר' זירא בא ע"ז כלות הנפש ממש, עד שנפרדה נשמתו מגופו כפשוטו: משא"כ רבה (מצד עצמו), לא בא לכלות הנפש.

ו. עפ"ז י"ל הפירוש ד"קם רבה שחטי' לר' זירא [דלכאורה הול"ל "קטלי" וכירא]:

איתא בגמרא⁴¹, "אין ושחט אלא ו-משך", היינו שתוכן ענין השחיטה הוא – (משיכה ו)העלאתה, שכן, ע"י השחיטה מכשירים את הבהמה לאכילת אדם, וע"י מעלים את הבהמה מסוג החי לסוג המדבר (שנעשית דם ובשר כבשרו – דהמדבר), וכמבואר בכ"מ⁴², שטעם זה הותרה השחיטה למרות הענין דצער בעלי חיים – מכיון שע"ז מעלים את הנשחט לדרגא נעלית יותר.

ובענינו: הפירוש ד"רבה שחטי' לר' זירא" (כפ"י) לשתות יותר מדאי" הוא – שרבה משך (שחט) והעלה את ר' זירא לדרגא נעלית שלא בערך (ע"ז שגילה לו סודות ורזין דתורה עמוקים ביותר ("יותר מדאי") בערך לימודו הרגיל לפי

(34) ראה גם לקוטי לוי"צ שם.

(35) ראה חדא"ג מהרש"א בי"מ פה, א ד"ה וקרן (מס' יוחסין).

(36) חולין ל, ב.

(37) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1112. חיים ע' 206.

וש"נ.

דרגתו), ודבר זה הביאו לכלות הנפש כפשוטו ממש, וכמו בנדב ואביהוא.

ושני הענינים ישנם – שהכוונה ב"שחטי" היא לכלות ופירוד הנשמה מן הגוף ממש (לא רק התעלפות), וביחד עם זה – אין זה ענין של שפיכות דמים ח"ו, אלא אדרבה, ענין נעלה ביותר – כלות הנפש (בדוגמת נדב ואביהוא).

[וזהו גם דיוק הלשון "קם רבה שחטי' לר' זירא" – דלכאורה, הול"ל "שחטי' רבה לרז" ומהו קם רבה?

ו"ל הביאור בזה: קימה מורה על עלייתו של רבה לדרגא נעלית ביותר (יקם – תקומה היתה לוי"ג), לבסומי עד דלא ידע". אלא שבנוגע לרבה עצמו, מכיון שהיו לו כלים ד"רבה", הרי גם כשהי' במצב של "קם" (עלי' גדולה ב- יותר גם לגבי דרגתו של רבה), לא הכריח כלות הנפש. משא"כ בנוגע לר' זירא, וכאשר רבה גילה לו את הענינים שהשיג אז (במצב ד"קם"), ע"ז – כלתה נפשו, "שחטי' לר' זירא", ממש].

ולכאורה איך יביא רבה את ר' זירא לכלות הנפש, היפך הכוונה שצ"ל "ל-שבת יצרה", נשמות בגופים דוקא – כי רבה אמר והעריך את ר' זירא שהוא בערך דרבה ולא יבוא לכלות הנפש.

ובעומק יותר י"ל: כיון שרבה ה' בכחו לפעול "ואחיי" – להחזיר נשמת ר"ז לגופו, לכן לא ה' זה בסתירה ל-הכוונה דנשמות בגופים דוקא, כי כלות

(38) רש"י ח"ש כג, יז.

(39) ישע"י מה, יח.

(40) ראה לקרית תוריע (כב, ג) ועוד שהתנאים והאמוראים היו יכולים לעשות מופתים עצומים בכח תורתם. ע"ש. ולהעיר מסנהדרין סה, ב (בגירסת הרמ"ה שם), רבה ברא גברא.

עברה), ויהיו בר' זירא ב' המעלות: ה' עילוי דכלות הנפש והעילוי דמילוי הכוונה של נשמות בגופים.

[או באופן אחר קצת: רבה חשב שבמשך השנה התעלה ר' זירא למדרגה עליונה יותר, וכבר ביכלתו להשיג סודות ורזין דאורייתא עמוקים ביותר באו-פן שלא יבוא לידי כלות הנפש בפועל, פירוד הנפש מן הגוף].

וע"ז ענה לו ר' זירא – "לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא": הוא חפץ ומשתוקק לעילוי דכלות הנפש [ע"ד "מתי יבוא לידי ואקיימנו"⁴³], ומשום זה ה' רוצה לערוך סעודת פורים ביחד עם רבה גם השנה: אבל אעפ"כ, מכיון שתכלית הכוונה היא נשמות בגופים, חושש הוא שלאחרי שיגיע לכלות הנפש שוב לא תרצה נשמתו לרדת ולהתלבש בגופו, ומי יודע אם גם בפעם הזו יצליח רבה לפעול "נס" כזה שנשמת ר"ז תרצה לירד ולהתלבש עוה"פ בגופו – "לא ב-כל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא".

ה. והנה להלכה נפסק בשר"ע⁴⁴ שיש חיוב לבסומי בפורים עד דלא ידע, ואין חוששים שיסתעף מזה שום דבר בלתי רצוי כו'.

ומזה מובן גם בנוגע לתוכן הרוחני של שתיית יין "עד דלא ידע" – דהיינו ללמוד באופן דבאהבתה תשנה⁴⁵ סודות

הנפש אצל ר' זירא ה' רק ענין עראי – במשך יום הפורים (שאו ישנו החיוב "לבסומי . . . עד דלא ידע"⁴⁶) – משא"כ "למחר" (לאחרי הפורים), שאין חיוב "לבסומי . . . עד דלא ידע" ואדרבא) – "בעי רחמי ואחיי"⁴⁷, בהתאם לכוונה העליונה – נשמות בגופים דוקא, ע"ד "נכנס בשלום (למשך זמן, ואח"כ) יצא בשלום".

ז. ע"פ כהנ"ל אתי שפיר גם המשך סיפור הגמרא – "לשנה אמר ל'י נתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי, אמר ל'י לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא":

לא זו בלבד שרבה לא הצטער על מה שאירע בסעודת פורים הקודמת, אלא אדרבה – הוא הזמין את ר' זירא לערוך סעודת הפורים יחדיו גם בשנה זו, מתוך כוונה שגם בשנה זו יפעל אצל ר' זירא עילוי גדול כזה עד לכלות הנפש. וכיון שתכלית הכוונה היא נשמות בגופים – הרי לאחרי פורים יחזור ויחיייהו (כפי שהי' מעשה רב בשנה ש-

(41) עפ"ז יומתק הדיוק שרק "למחר" ביקש עליו רחמים ולא תיכף בו ביום (אף שבפשטות י"ל שעדיין ה' במצב של שכרות (וכן מפורש בגירסת הע"י: למחר כי פכת מינ" חמרא) – הרי לכאורה לאחרי ששחטי' ה' זה גופא צריך לבטל השכרות, וכפתגם הציצ כתיב, "יין קשה פחד מפיגור" (לכאו' ציציק מבי"ב י, א) פחד קשה יין מפיגור, ומשמע שיון קשה יותר מפחד. אבל אינו קרש"א כי אית פחד ואית פחד כו' – ראה לקו"ש חכ"ה ע' 499. וש"נ).

(42) אלא שמי"מ ה' זקוק לבקשת רחמים דוקא, בעי רחמי ואחיי" – כי לאחרי שהנשמה נפרדה מן הגוף ועלתה למעלה, קשה לפעול עלי' שתסכים לרדת שוב למטה, במכש"כ מבע"כ אתה חי (אבות פ"ד מ"ב) לפני הירידה, והיזו בגדר נס, כהמשך הסיפור שא"ל, לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא".

(43) ברכות סא, ב.

(44) לאופן הב' הנ"ל (בפנים) – ענהו ר' זירא, שעדיין הוא במצב של "זירא", שגילוי סודות התורה, יותר מדאי' עלולים לפעול בו פירוד הנפש מן הגוף ויצטרך לנס של תחיית המתים (ראה לעיל הערה (42) – ולא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא".

(45) אריח סתרצ"ה ס"ב.

(46) ראה רמב"ם הל' תשובה (פ"י ה"ג).